

Список бібліографічних посилань

1. Доклад о верховенстве права: утвержден Венецианской комиссией на 86-й пленарной сессии (Венеция, 25-26 марта 2011 года) / URL: [http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDLAD\(2011\)003rev-rus](http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDLAD(2011)003rev-rus) (дата звернення: 30.03.2021).

2. В 2018 году мировое сообщество не смогло защитить детей, проживающих в зонах конфликта: прес-релиз ЮНИСЕФ от 27 Декабрь 2018 / URL: <https://www.unicef.org/eca/ru> (дата звернення: 31.03.2021)

3. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044/ База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text> (дата звернення: 29.03.2021)

Одержано 05.04.2021

УДК 342.95

Олена Геннадіївна ОСТАПЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри правового регулювання економіки

Харківського національного економічного

університету ім. Семена Кузнеця;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5795-4276>

ПРОБЛЕМИ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Реформування правоохоронної системи відбувалося паралельно з антикорупційною реформою. Серед здобутків реформи поліції слід зазначити її деполітизацію, демілітаризацію, децентралізацію, підзвітність і прозорість роботи, забезпечення тісної співпраці з населенням і місцевими громадами, професійну підготовку персоналу. Проте і досі поліція не має реальної політичної нейтральності, дієвих механізмів громадського контролю, запобігання корупції тощо, що підвищує значущість формування інституту доброчесності поліцейських як фундаментальної засади діяльності поліції.

Доброчесність включає всі сторони моральності та, по суті, є трансформацією добра в професійну етичну сферу. Поєднання моральності та добра дає можливість окреслити площину доброчесності особи, яка здійснює функції держави, зокрема: компетентність,

вимогливість до себе, безкорисливість, чесність, твердість, сумлінність [1].

Основною проблемою у правоохоронній сфері як в Україні, так і у світі є корупція. Конвенція ООН проти корупції визначає засади політики держав-учасниць у сфері запобігання й протидії корупції: створення органів у цій сфері; оптимізацію функціонування публічного й приватного секторів; запровадження кодексів поведінки державних посадових осіб; забезпечення доступу громадськості до процесів протидії корупції тощо [2].

Загальні стандарти боротьби з корупцією в поліцейських підрозділах і службах 2002 р. спрямовані на забезпечення чесності, невідкупності та етичної поведінки працівників поліції при виконанні ними функцій з охорони правопорядку, сприяння розробленню в кожній країні-члені Інтерполу заходів, необхідних для попередження, виявлення, покарання та викорінення корупції у поліції, а також притягнення корумпованих працівників поліції до відповідальності [3, с. 47–61]. За Декларацією про поліцію поліцейський повинен діяти чесно, неупереджено з почуттям особистої гідності, утримуватись від корупції та рішуче протидіяти їй; виконувати вказівки, які віддані належним чином його вищим начальником, але утримуватись від виконання вказівок, якщо йому відомо або має бути відомо про те, що вони незаконні; жодні кримінальні й адміністративні заходи не можуть бути застосовані до працівника поліції, який відмовився виконувати незаконний наказ; поліцейський повинен нести особисту відповідальність за свої дії, за незаконні дії чи бездіяльність, учинені за його вказівкою [3, с. 47–61].

Аналіз питань корупції свідчить, що її факти серед співробітників поліцейських відомств частіше трапляються у підрозділах, де відсутній належний контроль за діяльністю підлеглих [4, с. 70–73]. Пошук ефективних антикорупційних заходів у зарубіжних країнах залежить від характеру корупційних правопорушень. Так, у Польщі працівник поліції щороку заповнює «декларації власності», де оприлюднює відомості про доходи та майно. В Угорщині у разі виникнення підозри щодо працівника поліції в учиненні корупційних діянь Служба внутрішньої безпеки поліції ініціює перевірку джерел походження його коштів або майна, практикується створення мобільних груп з числа працівників підрозділів безпеки правоохоронних органів, яким надано право здійснювати планові й позапланові перевірки підрозділів поліції будь-якого рівня. У Словаччині наказами Міністра внутрішніх справ і Президента поліції затверджено перелік видів діяльності, якими заборонено займатися працівникам поліції [5, с. 149].

Пріоритетним засобом протидії корупції у Німеччині, Великобританії, Італії, Данії, США, Молдові, Польщі є її профілактика серед особового складу, зокрема проведення просвітницької роботи. Особлива увага приділяється підготовці поліцейських до дій у разі провокування хабарів або примушування до вчинення інших протиправних дій. Однією з істотних перепон у боротьбі з поліцейською корупцією є широко розповсюджений «кодекс мовчання», про наявність якого свідчать і українські дослідження [6, с. 81–82].

Система протидії та контролю корупції серед поліцейських США заснована на якості кадрового забезпечення: встановлено високі моральні стандарти, жорсткі правила поведінки та дисципліни; добір кандидатів на службу передбачає перевірку на детекторі брехні. У ФБР існує практика постійного переміщення співробітників з однієї ділянки на іншу для зменшення можливості зрощування кадрів з місцевими органами й організованою злочинністю [7, с. 186]. У Болгарії є «гаряча телефонна лінія» в МВС для скарг про вчинення корупційних діянь серед співробітників відомства, двічі на місяць приймаються скарги й підозри громадян стосовно посадових осіб міністерства.

У Великій Британії щодо корупційних діянь закріплено принцип презумпції винуватості; створені автономні поліцейські підрозділи для пошуку й притягнення до відповідальності винних у вчиненні корупційних правопорушень поліцейських [8, с. 119]. У США і Великій Британії розвинута мережа громадських об'єднань, незалежних від зовнішнього впливу, по нагляду за розслідуванням діянь з ознаками корупції в поліції [9, с. 152].

Отже, в Україні доцільно розробити і прийняти загальні стандарти боротьби з корупцією в поліції, сформувати державну антикорупційну стратегію, забезпечувати виявлення ознак службових зловживань і причетності поліцейських до корупційних правопорушень, проводити комунікаційні навчальні заходи з поліцейськими щодо формування алгоритмів поведінки у разі спонукання чи провокації до вчинення корупційних дій. Слід забезпечити і ефективний громадський контроль, бо не зважаючи на велику кількість неурядових організацій антикорупційного спрямування, їх роль у формуванні суспільної свідомості непримиренності до корупції дуже слабка [10, с. 17–22]. Крім того, формування доброчесності поліцейських вимагає підвищення їх рівня правосвідомості і правової культури, забезпечення їх реальної політичної нейтральності, що також сприятиме підвищенню рівня довіри до поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Глущенко С. Що розуміти під професійною етикою та добросесністю в контексті кваліфікаційного оцінювання суддів? *Закон і бізнес*. URL: https://zib.com.ua/ua/125930-scho_rozumiti_pid_profesiynoyu_etikoyu_ta_dobrochesnistyu_v_html.
2. Конвенція ООН проти корупції : ратифікована Законом України від 18.10.2006 р. № 251-V. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
3. Підсумки роботи МНДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України за 2012 р. К. : РНБО України, 2012. 253 с.
4. Матюхіна Н. П. До проблеми поліцейської корупції. *Право і безпека*. 2002. № 1. С. 70–73.
5. Григоренко І. А. Зарубіжний досвід протидії службовим зловживанням та корупції в діяльності поліції. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. № 1. 2014. С. 146–155.
6. Стеценко С. Г. Корупція в органах внутрішніх справ: проблеми протидії : [моногр.] / С. Г. Стеценко, О. В. Ткаченко. К. : Алерта ; КНТ ; Центр навч. л-ри, 2008. 168 с.
7. Протидія організованої злочинності в країнах ЄС та США. К. : НТВ «Правник», 2002. 292 с.
8. Бровкин В. Новые инициативы США в отношении борьбы с коррупцией в глобальном контексте. *Відповідальність посадових осіб за корупційну діяльність* : матеріали міжнар. наук.-практ. семінару / Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого / В. В. Сташис (відп. ред.). Х., 2003. С. 115–121.
9. Невмержицький Є. В. Корупція як соціально-політичне явище: особливості проявів і механізми подолання в сучасній Україні : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. К., 1999. 179 с.
10. Плигун Ю. С. Поняття правоохоронної діяльності та її суб'єкти. *Держава і право. Юридичні і політичні науки* : зб. наук. пр. 2002. Вип. 17. С. 17–22.

Одержано 07.04.2021